

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

«Təsdiq edirəm»:

Tədris məsələləri üzrə prorektor vəzifəsini
icra edən: dos.Z.Məmmədov
" 12 " 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050107 - İbtidai sinif müəllimliyi
Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil
Kafedra: İbtidai təhsil və məktəbəqədər təlim

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f. Qrammatikanın tədrisi metodikası.

Kodu: IPFS-B 02

Tədris ili: III(2025-2026), **Semestr:** V

Tədris yükü: cəmi: 180 saat. **Auditoriya saati** - 60 (30 saat müh., 30 saat sem.)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: Müəllim: Feyziyeva Ruxsara Mirzə qızı, fil.ü.fəl.dok., dos.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, *H.Abdullayev 22, 2 saylı korpus*

Məsləhət saati: V gün, saat 15.00.

E-mail ünvanı: *feyziyeva@yahoo.com*

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas ədəbiyyat

- 1.A. Abdullayev və Y.Kərimov "Orta məktəbdə Ana dilinin tədrisi metodikası" Bakı, Nurlan,2019
- 2.Y. Kərimov "Ana dilinin tədrisi metodikası" Bakı, 2003
- 3.H.Baliyev.A.Baliyev. "Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası" Bakı, Qismət, 2014
- 4.A.Rəhimov "Ana dilinin tədrisi metodikası" Bakı, Maarif, 2007
- 5.İ.Bayramov "Azərbaycan dili tədrisinin elmi-metodik əsasları" Bakı, Maarif, 20166
- 6.Azərbaycan Respublikası Umumtəhsil məktəbləri üçün ana dili kurikulumu (I-IV siniflər).

Əlavə ədəbiyyat

- 7.Nəbiyeva Ş. "Ana dili tədrisinin aktual problemləri" Bakı, ADPU, 2010
8. AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ÜMUMTƏHSİL MƏKTƏBLƏRİ ÜÇÜN AZƏRBAYCAN DİLİ ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI (KURİKULUMU) (I - XI siniflər)
- 9.Aslanov M. İfade yazı mətnləri. Bakı, 2014.
10. Kurrikulim, jurnalı, I-IV saylar
- 11.Z.Veysova. Fəal / interaktiv təlim.
12. Azərbaycan dili, Umumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün dərslik, 2013-2017.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Ana dili və Ana dilinin tədrisi metodikası fənlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Orta ümumtəhsil məktəblərində Azərbaycan dilinin tədrisinin əsas ibtidai siniflərdə qoyulur. Bu zaman şagirdlərdə fonetika, leksika, morfologiya və sintaksis

üzrə ilkin anlayışlar formalaşdırılır, sinifdən sinfə keçdikcə bu biliklər daha da genişləndirilir və möhkəmləndirilir. Bu, şagirdlərin nitq inkişafına müsbət təsir göstərir. Şagirdlərin qrammatik anlayışlar haqqında bilikləri dərinləşdikcə fikir və düşüncələrini sərbəst şəkildə ifadə etmək, sərbəst rəhbərli nitqə yiyələnmək bacarıqları da formalaşır. Azərbaycan dili fənninin gələcəkdə elmi əsaslarla mənimsədilməsinin bünövrəsinin ibtidai siniflərdə qoyulması təlim müvəffəqiyyətinin əsasını təşkil edir. Qrammatik biliklər şagirdlərin dil bacarıqlarını inkişaf etdirir və onların düzgün dil istifadəsini təmin edir, həm şifahi, həm də yazılı ünsiyyət bacarıqlarını gücləndirir. Qrammatikanın tədrisi metodikasında əsas məqsəd, dilin qaydalarını öyrənməklə yanaşı, bu qaydaların gündəlik həyatda tətbiqini asanlaşdırmaqdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və ya laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə, bir qayda olaraq fənn üzrə proqram materialını əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. *Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)*

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X. Təqvim planı: Mühazirə 30 saat , Seminar 30 saat, Cəmi 60 saat

Nö	Mühazirə	Saat		Tarix
I kollokvium mövzuları				
1	Qrammatikanın tədrisi metodikasının məqsədi və vəzifələri. Plan: 1. Qrammatika təliminin məqsəd və vəzifələri. Mənbə: (1,2,3,4,6, 12)	2	2	
2	Qrammatik təhlil Plan: 1.Morfoloji təhlil. 2.Sintaktik təhlil. 3. Qrammatik çalışmalar. Mənbə: (1,2,2,3,4,6,12)	2	2	
3	Şagirdlərdə sadə qrammatik anlayışların formalaşdırılması. Plan: 1. Şagirdlərdə sadə qrammatik anlayışların formalaşdırılması. Mənbə: (1,2,3,4,6,7)	2	2	
4	İbtidai siniflərdə morfologiyanın tədrisi Plan: 1. İbtidai siniflərdə morfologiyanın tədrisi. 2. Sözün tərkibi, kök və şəkilçinin öyrədilməsi Mənbə: (1,2,3,4,5,6)	2	2	
5	Nitq hissələrinin tədrisi məsələləri Plan: 1.Nitq hissələrinin tədrisi. 2. Əsas və köməkçi nitq hissələrinin tədrisi yolları Mənbə: (1,2,3,4,6)	2	2	
6	İsmin tədrisinin vasitə və yolları. Plan: 1. İsim haqqında anlayışın verilməsi. 2. İsmin quruluşca növləri. 3. İsmin məna növlərinin öyrədilməsi. 4.Ümumi və xüsusi isimlərin tədrisi. 5. İsmin hal və cəmlilik kateqoriyasının öyrədilməsi. Mənbə: (1,2,4, 6)	2	2	
7	Sifətin tədrisinin vasitə və yolları. Plan: 1. Sifət haqqında anlayışın verilməsi. 2. Sifətin məna növlərinin öyrədilməsi yolları. 3. Sifətin quruluşca növlərinin öyrədilməsi yolları. Mənbə: (1,2,3,6)	2	2	
II kollokvium mövzuları				
8	Say, əvəzlilik və zərfin tədrisi metodikası. Plan:1.Sayın tədrisi metodikası. 2.Əvəzliyin tədrisi metodikası. 3.Zərfin tədrisi metodikası Mənbə: (1,2,4,5,6,10,11,12)	2	2	
9	Feilin tədrisinin vasitə və yolları Plan:1.Feil anlayışının öyrədilməsi. 2.Feilin quruluşca növlərinin öyrədilməsi. 3.Feilin zamanlarının tədrisinin vasitə və yolları. Mənbə: (1,2,3,4,6,10,11,12)	2	2	
10	Feilin tədrisinin vasitə və yolları Plan:1.Feilin inkarlıq kateqoriyasının tədrisi yolları. 5.Feilin şəxslərə görə dəyişməsinin tədrisi. 6.Məsdərin tədrisi yolları. Mənbə: (1,2,3,5,6,10,11,12)	2	2	
11	Köməkçi nitq hissələrinin tədrisi. Plan: 1. Köməkçi nitq hissələri anlayışının öyrədilməsi. 2. Köməkçi nitq hissələrinin tədrisində metodik prinsiplərin nəzərə alınması. 3. İbtidai siniflərdə köməkçi nitq hissələrinin tədrisinin şagirdlərin nitq	2	2	

	bacarıqlarının inkişafında rolu. Mənbə: (2,3,4,5,6,7,9,11,12)			
12	Morfologiyanın tədrisi prosesində orfoqrafiya və orfoepiya üzrə praktik biliklərin aşılması. Plan: 1. Morfologiyanın tədrisində orfoqrafik biliklərin verilməsi. 2. Morfologiyanın tədrisində orfoepik qaydaların öyrədilməsi. Mənbə: (3,4, 5,6, 10,11,12)	2	2	
13	İbtidai siniflərdə sintaksisin tədrisi metodikası. Plan: 1. Cümle anlayışının formalaşdırılması yolları. 2. Məqsəd və intonasiyaya görə cümlələrin tədrisi metodikası. 3. Cümlənin tərkibi anlayışının formalaşdırılması yolları. Mənbə: (1,2,3,4,5,6,10,11,12,)	2	2	
14	Cümlənin baş üzvlərinin tədrisi metodikası. Plan: 1. Cümlənin baş üzvlərinin tədrisi metodikası. 2. Cümlənin ikinci dərəcəli üzvlərinin tədrisi metodikası. 3. Sadə və mürəkkəb cümle anlayışının formalaşdırılması. Mənbə: (1,2,3,4,5,10,11,12)	2	2	
15	Qrammatika dərslərinin təşkili. Plan: 1. Qrammatika dərslərinin təşkili. 2. Qrammatika dərslərində əyanilik. 3. Qrammatikanın tədrisi prosesində şagirdlərin nitqinin inkişafı. 4. Qrammatik biliyin hesaba alınması və qiymətləndirilməsi. Mənbə: (1,2,3,4,6,12)	2	2	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: - Tələbələr ibtidai siniflərdə qrammatik quruluşla əlaqədar aparılan işlərlə tanış olmaqla, prosesdə özünü göstərən çətinlikləri bilməli və onların aradan qaldırılmasını bacarmalıdırlar.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

- ❖ Azərbaycan dilinin qrammatik quruluşunu mənimsəyir.
- ❖ Qrammatik təhlilin növlərini fərqləndirir.
- ❖ Morfologiyanın tədrisinin xüsusiyyətlərini bilir.
- ❖ Əsas və köməkçi nitq hissələrinin tədrisi yollarını bilir.
- ❖ İsmnin kateqoriyalarını fərqləndirir və öyrətmə yollarını bilir.
- ❖ İsmnin məna növlərini fərqləndirir.
- ❖ İsmnin quruluşca növlərinin tədrisini bacarır.
- ❖ Sifətin dərəcələri, məna növləri, quruluşca növlərini tədris edə bilir.
- ❖ Say, əvəzlilik, zərfin tədrisi haqqında müəyyən bacarıqlara malik olur.
- ❖ Feilin tədrisi yollarını bilir.
- ❖ Morfologiyanın tədrisi prosesində istifadə olunan orfoqrafik və orfoepik qaydaları bilir.
- ❖ Məqsəd və intonasiyaya görə cümlənin növlərini, sadə və mürəkkəb cümləni fərqləndirir, tədris edə bilir.

XII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIII. Fənn üzrə kollokvium sualları:

I KOLLOKVİUM SUALLARI:)

1. Qrammatika təliminin məqsəd və vəzifələri.
2. Morfoloji təhlil

3. Sintaktik təhlil
4. Qrammatik çalışmalar
5. Şagirdlərdə sadə qrammatik anlayışların formalaşdırılması
6. İbtidai siniflərdə morfologiyanın tədrisi
7. Sözün tərkibi, kök və şəkilçinin öyrədilməsi
8. Nitq hissələrinin tədrisi
9. Əsas və köməkçi nitq hissələrinin tədrisi yolları
10. İsim haqqında anlayışın verilməsi
11. İsmın quruluşca növləri
12. İsmın mənə növlərinin öyrədilməsi
13. Ümumi və xüsusi isimlərin tədrisi
14. İsmın hal və cəmlik kateqoriyasının öyrədilməsi
15. Sifət haqqında anlayışın verilməsi

II KOLLOKVİUM SUALLARI:

1. Sayın tədrisi metodikası.
2. Əvəzliyin tədrisi metodikası.
3. Zərfin tədrisi metodikası
4. Feil anlayışının öyrədilməsi.
5. Feilin quruluşca növləri və zamanlarının tədrisi metodikası
6. Feilin şəxslərə görə dəyişməsinin tədrisi.
7. Köməkçi nitq hissələri anlayışının öyrədilməsi.
8. Morfologiyanın tədrisində orfoqrafik biliklərin verilməsi.
9. Morfologiyanın tədrisində orfoepik qaydaların öyrədilməsi.
10. Cümlə anlayışının formalaşdırılması yolları.
11. Məqsəd və intonasiyaya görə cümlələrin tədrisi metodikası.
12. Cümlənin tərkibi anlayışının formalaşdırılması yolları.
13. Cümlənin baş üzvlərinin tədrisi metodikası.
14. Cümlənin ikinci dərəcəli üzvlərinin tədrisi metodikası.
15. Sadə və mürekkəb cümlə anlayışının formalaşdırılması.

XV.Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Qrammatika təliminin məqsəd və vəzifələri.
2. Morfoloji təhlil
3. Sintaktik təhlil
4. Qrammatik çalışmalar
5. Şagirdlərdə sadə qrammatik anlayışların formalaşdırılması
6. İbtidai siniflərdə morfologiyanın tədrisi
7. Sözün tərkibi, kök və şəkilçinin öyrədilməsi
8. Nitq hissələrinin tədrisi
9. Əsas və köməkçi nitq hissələrinin tədrisi yolları
10. İsim haqqında anlayışın verilməsi
11. İsmın quruluşca növləri
12. İsmın mənə növlərinin öyrədilməsi
13. Ümumi və xüsusi isimlərin tədrisi
14. İsmın hal və cəmlik kateqoriyasının öyrədilməsi
15. Sifət haqqında anlayışın verilməsi

16. Sifətin mənə növlərinin öyrədilməsi yolları
17. Sifətin quruluşca növlərinin öyrədilməsi yolları.
18. Sayın tədrisi metodikası.
19. Əvəzliyin tədrisi metodikası.
20. Zərfin tədrisi metodikası
21. Feil anlayışının öyrədilməsi.
22. Feilin quruluşca növlərinin öyrədilməsi.
23. Feilin zamanlarının tədrisinin vasitə və yolları.
24. Feilin inkarlıq kateqoriyasının tədrisi yolları.
25. Feilin şəxslərə görə dəyişməsinin tədrisi.
26. Məsdərin tədrisi yolları.
27. Köməkçi nitq hissələri anlayışının öyrədilməsi.
28. Köməkçi nitq hissələrinin tədrisində metodik prinsiplərin nəzərə alınması.
29. Morfologiyanın tədrisində orfoqrafik biliklərin verilməsi.
30. Morfologiyanın tədrisində orfoepik qaydaların öyrədilməsi.
31. Cümlə anlayışının formalaşdırılması yolları.
32. Məqsəd və intonasıyaya görə cümlələrin tədrisi metodikası.
33. Cümlənin tərkibi anlayışının formalaşdırılması yolları.
34. Cümlənin baş üzvlərinin tədrisi metodikası.
35. Cümlənin ikinci dərəcəli üzvlərinin tədrisi metodikası.
36. Sadə və mürekkəb cümlə anlayışının formalaşdırılması.
37. Qrammatika dərslərinin təşkili.
38. Qrammatika dərslərində əyanilik.
39. Qrammatikanın tədrisi prosesində şagirdlərin nitqinin inkişafı.
40. Qrammatik biliyin hesaba alınması və qiymətləndirilməsi.

Sillabus İbtidai təhsil və məktəbəqədər təlim kafedrasının 05 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında müzakirə edilərək təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri:

Fənn müəllimi:

dos. A.B.Əliyev

dos.R.M.Feyziyeva